

Un recorregut per la vila de Sarrià

1. Cal·ligrama del 'Poema de Catalunya' de J.V. Foix
2. Pastisseria Foix
3. Església de Sant Vicenç (escenari del funeral de Foix)
4. Casa de Josep Maria de Sagarra
5. Convent de monges de les Servas de Maria (surt al llibre 'Gertrudis', de J.V. Foix)
6. Casa de Foix entre el 1939 i el 1987
7. Casa de Gabriel García Márquez
8. Casa de Mario Vargas Llosa
9. Casa natal de Foix
10. Casa de Riba-Arderiu
11. Cementiri de Sarrià (on reposen Carles Riba, Clementina Arderiu i J.V. Foix)
12. Casa de José Agustín Goytisolo
13. Bar Pennsylvania / Bang-bang (hi anava Joan Vinyoli)
14. Casa on va viure Joan Vinyoli

◆◆◆◆ Jordi Nopca

“Una ciutat sense escriptors queda buida de la seva essència de ciutat”, deia la filòsofa Maria Zambrano. Barcelona ha fet mèrits durant segles –tant a nivell creatiu com pel que fa a l’empena del sector editorial– perquè la literatura sigui un dels seus pilars culturals, tant en llengua catalana com castellana. El *Mapa literari* que acaba de posar en circulació l’oficina Barcelona Ciutat de la Literatura, que va arrencar coincidint amb la selecció de la Unesco per formar part de la xarxa literària de ciutats literàries a finals del 2015, vol demostrar la força de la capital catalana en aquest camp.

“El mapa va ser un dels meus objectius des que vaig acceptar l’encàrrec de portar l’oficina –diu Marina Espasa, que en aquest projecte ha comptat amb la col·laboració dels periodistes Víctor Fernández i Joan Safont–. S’ha acabat materialitzant de dues maneres, físicament i a nivell digital. La primera, a més de situar els llocs on van viure 68 autors i autores també inclou 25 llibres importants per a la ciutat, diversos espais literaris, fundacions, biblioteques especialitzades i bars, restaurants i hotels freqüentats per autors en diversos moments històrics”. Un cop d’ull ràpid al mapa físic mostra diversos districtes atapeïts com Sarrià –amb els autors del boom, però també amb Foix, Verdaguier i Ferrater– i Ciutat Vella –amb Guimerà, Capmany, els germans Moix i Orwell–. Hi ha, en canvi, grans zones despoblades de literatura, com ara Nou Barris, Sants, Sant Andreu i Sant Martí. “Mitja ciutat està pràcticament buida –comenta Espasa–. D’això podríem deduir-ne que durant molt de temps qui podia escriure era perquè pertanyia a una classe social amb certs privilegis. A Sant Andreu només hi ha el dramaturg Ignasi Iglésias, al Poblenou

Retalls de la Barcelona literària

El nou 'Mapa literari de Barcelona' proposa una mirada a la literatura que s'ha escrit a la capital catalana, als escriptors que hi han viscut i als espais on els llibres són protagonistes. Hi apareixen des de Mercè Rodoreda fins a Josep Pla, George Orwell, Joan Sales, Montserrat Roig, Mario Vargas Llosa i J.V. Foix

Xavier Benguerel i al Carmel hi tenim Joan Sales. Si d’aquí 50 anys es fes un altre mapa, la foto seria molt diferent”.

Autors morts, llibres vius

Una altra de les raons d’aquesta desforestació literària en àmplies zones de la ciutat és que tots els autors de qui s’assenyala el domicili són morts. Tots menys Mario Vargas Llosa. “Tenint en compte que hi havia García Márquez i que vivien molt a prop l’un de l’altre hauria semblat un oblit”, explica Espasa. El mapa físic, que es pot adquirir de manera gratuïta a les biblioteques i a les oficines del Palau de la Virreina –se n’acaben de reimprimir 3.000 exemplars més–, tampoc oblida autores com Montserrat Roig, Irene Polo, Rosa Maria Arquimbau, Felícia Fuster i Aurora Bertrana. L’apartat dels

EL MAPA UBICA 68 AUTORS MORTS ALS LLOCS ON VAN VIURE I TAMBÉ 25 LLIBRES ICÒNICS DE LA CIUTAT

25 llibres barcelonins recomanats arrenca amb *La febre d’or*, de Narcís Oller (1890), i arriba fins a *Lameitat de l’ànima*, de Carme Riera (2004). Hi ha força autors vius en la selecció, des de Maria Barbal fins a Enric Casasses, Francisco Casavella, Jaume Cabré i Enrique Vila-Matas. “El més jove és Carlos Ruiz Zafón, nascut el 1964, amb *La sombra del viento*”, diu.

La segona materialització del mapa és una web vinculada al projecte on hi ha nou rutes preparades per Maria Nunes, Albert Fornis i Anna-Priscila Magriñà. N’hi ha de més arquetípiques, com la de les Rambles i la del Barri Xino, però d’altres proposen una mirada a la Gràcia dels poetes, a la Barceloneta i al Besòs. “A la web hi ha també totes les llibreries de la ciutat, més de 300, les biblioteques públiques, estatu-

a

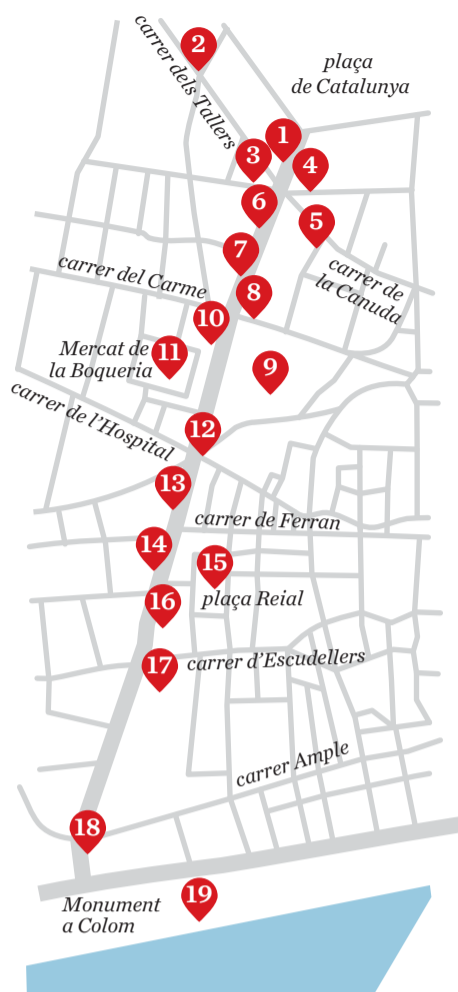
llegim

46-47

- Entrevista a Ada Castells, que publica 'Mare' a La Campana
- Ressenya de 'Sis nits d'agost', de Jordi Lara

48

- 'Autobiografia de la meva mare', de Jamaica Kincaid
- 'California rocket fuel', un còmic de Lorenzo Montatore

Ruta per les Rambles

1. Font de Canaletes (sur a 'El quadern gris', de Josep Pla)
2. Carrer dels Tallers, 45 (hi va viure Roberto Bolaño)
3. Cocteleria Boadas (apareix en novel·les i articles de Montserrat Roig)
4. Hotel Continental (s'hi va allotjar Orwell)
5. Ateneu Barcelonès
6. Teatre Poliorama
7. Compañía General de Tabacos de Filipinas (propietat dels Gil de Biedma)
8. Palau Moja (hi va viure Jacint Verdaguer)
9. Casa d'Àngel Guimerà
10. Palau de la Virreina
11. La Boqueria (escenari dels llibres del detectiu Carvalho, de Vázquez Montalbán)
12. Rambla de les Flors (en parlen J.M. de Sagarra, M. Rodoreda...)
13. Liceu (sur a 'La febre d'or', de N. Oller)
14. Hotel Orient (s'hi van allotjar Hans Christian Andersen i Federico García Lorca)
15. Plaça Reial (en parla Bolaño)
16. Hotel de las Cuatro Naciones (s'hi va allotjar Stendhal; escenari de 'Senyoria', de J. Cabré)
17. Biblioteca Gòtic-Andreu Nin
18. Monument a Colom (en parla J. Pla)
19. Monument a Joan Salvat-Papasseit

es, bustos i monuments a escriptors i fins i tot els centres docents amb nom literari”.

Al maig s'instal·larà el primer interfon poètic a la ciutat, situat al bar Horiginal, al número 29 del carrer Ferlandina, un dels escenaris de la ciutat on s'hi ha recitat més poesia. La tria dels domicilis dels 68 autors inclosos al mapa hauria d'anar acompanyada de la instal·lació de plaques que les marquessin; els 25 llibres s'haurien d'assenyalar amb plaques metàl·liques a terra. Així, al Parc de Montjuïc hi hauria d'haver un recordatori sobre *La xava* de Juli Vallmitjana, la *Via Laietana* hauria d'homenatjar *Vida privada*, de J.M. de Sagarra, i el carrer de l'Arc del Teatre, al final del Paral·lel, hauria d'evidenciar que Jean Genet hi va ambientar l'emblemàtic *Diari del lladre*. ♦♦

La millor ciutat per escriure, segons Gabriel García Márquez

Els 'gabos', els amics del Nobel colombià, es reuneixen per evocar la seva figura en un homenatge ple d'anècdotes i revelacions al CaixaForum

♦♦♦♦♦ Valèria Gaillard

“**B**arcelona és la millor ciutat per escriure, a part de ser la millor del món, deia Gabo”. Pilar Calderón, cònsol de Colòmbia a la capital catalana, obria amb aquestes paraules la seva intervenció en la sessió *Gabo y sus amigos*, celebrada dijous al CaixaForum. L'autor colombià, que acabava de publicar *Cien años de soledad*, es va instal·lar en un pis de Sarrià durant vuit anys, del 1967 al 1975, i va ser aquí on va escriure *El otoño del patriarca*. Després va mantenir-hi un altre pis, on venia tot sovint, i mai va trencar el vincle amb la ciutat. Ara, gràcies a la complicitat de Barcelona Ciutat Literària, es posarà una placa al número 6 del carrer Caponata que recordarà el pas per la ciutat del premi Nobel de literatura.

“Va ser immensament feliç a Barcelona, em va resumir un dia la seva amiga i confident Carme Balcells, ja que li va concedir el que buscava com a objectiu inassumible: la llibertat, la tranquil·litat, però també diners”, va comentar Jaume Giró, director general de La Caixa, una de les entitats que han liderat l'esdeveniment, juntament amb el consolat de Colòmbia i Casa Amèrica Catalunya. Va ser precisament a través de “l'esquer” Carmen Balcells que Luis Goytisolo va conèixer García Márquez: “Ella va atreure gran part dels escriptors latinoamericans que van coincidir a Barcelona”. L'escriptor va reconèixer que l'anècdota que circula era certa, i que havia dit al Nobel que hauria d'haver retallat cent pàgines de *Cien años de soledad*: “Em semblava que no tenien la mateixa qualitat excel·lent de l'inici, però l'hi vaig dir de broma, en cap cas com una ofensa”. Goytisolo va parlar del “triumvirat narratiu” que volia establir l'agent literària –àlies *la mamá grande*–: enviar García Márquez a París i

Vargas Llosa a Londres, i a ell li tocava Nova York: “Potser si hi hagués anat hauria guanyat també el Nobel!”, va bromejar. El periodista Xavi Ayén, autor d'*Aquellos años del boom* (Debate, 2014) i moderador del debat, li va deixar anar: “Potser encara és a temps de guanyar-lo!”

El crític Ernesto Ayala-Dip, que treballava en aquella època al mític Drugstore del passeig de Gràcia, cau d'una fauna d'allò més variada –“hi anaven des de senyorets del Liceu fins a prostitutes lectores, la policia social, els macarres...”–, va creuar-se uns sis cops amb García Márquez. “No és cert que Barcelona fos aleshores una ciutat cosmopolita; era més aviat trista, grisa i plana, però sí que potser no s'hi notava tant el franquisme com a Madrid”. Ayala-Dip va bromejar sobre la pràctica del robatori de llibres de què tant s'ha parlat, i l'escriptora Nuria Amat va afegir: “Als anys setanta robar llibres era una forma més de ser activista antifranquista”. D'altra banda, Amat, que va conèixer Gabo també a través de Balcells i va mantenir amb ell una llarga amistat, va evocar el vessant social de Gabo, que es complaïa dinant i sopant amb amics, uns àpats en els quals fins i tot cantava: “Tota la literatura està feta de boleros”, em va dir un dia.

“Barcelona era per a mi una visita i Gabo, el seu principal ambaixador”. L'escriptora cubana Wendy Guerra, que va conèixer de ben jove neta l'escriptor colombià a través de l'Escola de Cinema de l'Havana i va ser educada per la Gaba, evocava l'enlluernament que li va provocar Catalunya a través dels ulls de Gabo, que n'havia fet una “bombolla”: “Era un món que no volia contaminar perquè era una mena de sublimació humana”. En un pla més anecdòtic, va explicar: “Quan va arribar a Cuba, va demanar a Fidel que volia menjar cuina sana com la catalana i em vaig estar anys cultivant tomàquets!”

GARCÍA MÁRQUEZ VA VIURE EN UN PIS DE SARRIÀ DEL 1967 AL 1975, I HI VA ESCRIURE LA NOVEL·LA 'EL OTOÑO DEL PATRIARCA'

“QUAN VA ARRIBAR A CUBA VA DEMANAR A FIDEL QUE VOLIA MENJAR CUINA SANA COM LA CATALANA”, DIU WENDY GUERRA

Mercedes Milá, que va arribar mitja hora tard perquè s'havia equivocat de lloc, va deixar anar que no li interessava gens Gabo com a home, sinó la seva obra. En canvi, s'hauria passat hores parlant amb la seva dona, la Mercedes: “Ella era més humana, propera, fàcil”. En relació amb l'obra del Nobel, Wendy Guerra va insistir en la “revolució literària” que va fer: “Va posar sobre la taula i va airejar els problemes endèmics que tenim com a latinoamericans i que nosaltres amagàvem sota el llit”.

En un auditori del CaixaForum ple de gom a gom –hi va assistir una nodrida representació de l'equip de l'agència Balcells, i els editors de Penguin Random House Núria Cabutí, Pilar Reyes i Miguel Aguilar–, la sessió al voltant dels amics de Gabo s'inclouïa en un homenatge que Barcelona “devia” a Gabo, i que ha capitanejat el consolat de Colòmbia. La cònsol va anunciar que estan treballant per instaurar una Festa Gabo anual, i va fer la petició formal a l'Ajuntament perquè dediquin un carrer al pare d'*El amor en los tiempos del cólera*, la novel·la de la qual –segons va sostenir Nuria Amat– l'escriptor estava més satisfet. No és estrany, doncs, que Shakira s'inspirés en aquesta novel·la per compondre dues cançons (*Hay amores* i *Pienso en ti*), seguint una petició del mateix García Márquez. La cantautora colombiana va explicar en el vídeo que va tancar la sessió la seva relació privilegiada amb Gabo, que hi va contactar quan ella tenia 21 anys perquè volia escriure sobre ella: “Coneixem molt la màgia dels seus llibres i poc la màgia de la qual estava fet ell mateix –va dir–: parlar amb ell era entrar en un altre món per la seva curiositat inescrutable, per la set de saber i d'inventar”. ♦♦

MANOLO GARCIA